

en die kunnen afwijken van die, welke voor de provincie als geheel gelden.

Er bestaat o.i. dus ongetwijfeld een "horizontale" differentiatie in cultuurpatronen. D.w.z. er kan verschil zijn tussen het cultuurpatroon van Limburg en Zeeland, tussen de steden Maastricht en Amsterdam, tussen de stad Rotterdam en het dorp Honselaarsdijk enz. Daarnaast kan bovendien van een "verticale" differentiatie worden gesproken. Er zijn verschillen in cultuurpatroon tussen de intellectuelen en de nieuwe middenstand, tussen de groep der geschoolde en die der ongeschoolde arbeiders enz. Hoewel de discussianten hier niet in treden, moet o.i. ook hiermee rekening worden gehouden.

(Discussie gesloten — Redactie)

Maatschappelijk werk en bureaucratie

Een kanttekening op de discussie tussen mejuffrouw P. Ploeger en de heren J. E. Ellemers en Aug. ter Hoeven

door mej. M. Kamphuis

Naar aanleiding van bovenvermelde discussie in de Sociologische Gids van oktober 1955 en februari 1956 zou ik gaarne enkele opmerkingen maken.

Ik kan me het onbehagen van Mejuffrouw Ploeger over het artikel van de heren Ellemers en Ter Hoeven wel voorstellen, hoewel ik anderzijds ook waardering heb voor de pogingen bepaalde ontwikkelingen in het maatschappelijk werk te signaleren.

Mijn onbehagen heeft te doen met het feit dat dit artikel, wanneer er van een gevaar gesproken wordt, w.s. onbedoeld, de suggestie geeft van iets wat voordien, vroeger, wel bevredigend functioneerde en thans bedreigd wordt.

Laat mij om dit toe te lichten de volgende passages citeren:

"Bovenal echter leidt deze bureaucratische organisatie tot consequenties voor de cliënten. Zij zijn voor de functionarissen vaak tot "gevallen" geworden . . ." pag. 152.

"De bureaucratische trekken in het maatschappelijk werk zijn echter onloochenbaar. En daarbij worden spanningen opgeroepen die aan iedere bureaucratie inhaerent zijn; spanningen veroorzaakt door de discrepantie tussen ideologie en werkelijkheid." pag. 153.

Men zou, ook gezien de gehele strekking van dit artikel, uit het bovenstaande kunnen concluderen dat vroeger de cliënt geen "geval" was, of dat er vroeger geen spanning tussen ideologie en werkelijkheid bestond.

De geschiedenis laat ons wel anders zien.

Natuurlijk was er, bijvoorbeeld 100 jaar geleden, in het helpen nog geen bureaucratie naar de kenmerken van Weber. Maar een van deze ken-

merken, met name de reglementering, vaak tot in onvoorstelbaar fijne finesses, was al meerdere eeuwen een opvallende karaktertrek van het georganiseerd helpen. Romein typeert deze eigenschap van onze 17de eeuwse vaders in verband met de liefdadigheid karakteristiek als "redderigheid" en wie wel eens studie gemaakt heeft van onze 17de en 18de eeuwse weeshuisreglementen of diaconieverordeningen moet volledig met hem instemmen.

Ook kennisname van de documenten van de 19de eeuwse filantropie kan in dit verband aanbevolen worden.

Het is dus niet zo dat de hulpbehoevenden eerst nu "gevallen" dreigen te worden. De bedeelde vanwege de overheid of de diaconie, die in de rij moest staan totdat hem van achter de groene tafel een bon of loodje uitgereikt werd waarmede hij een brood met het stempel "armen" erop kon verkrijgen was er niet minder kwalijk aan toe en was niet minder nummer dan de steunzoekende vele decennia later die achter het loket zijn lot moest afwachten en deze behandelingswijze behoort, althans theoretisch en deels ook praktisch gelukkig al weer tot het verleden.

Het is mijns inziens een simplificatie wanneer een voorstelling opgeroepen wordt van: vroeger geen bureaucratisch gevaar en thans wel. Waarbij ik deze term dan misschien wat onorthodox gebruik (uiteraard een hachelijke zaak in het gezelschap van sociologen!) namelijk als een proces dat telkens andere gestalten krijgt, zodat iedere maatschappij zijn eigen vormen van bureaucratie heeft en daarin zijn eigen wijze van bedreiging van de menselijkheid in het helpen.

Besluitend: het is dus niet zo dat er een "goede oude tijd" geweest is in het helpen. Wel is het zo dat veranderde humaniteitsopvattingen, een dieper psychologisch inzicht en een voortgaande complicering van het maatschappelijk leven ons thans voor geheel nieuwe opgaven stellen.

De Lage Landen bij de Zee I, Utrecht 1934, pag. 354.

Nederlandse sociologie van maand tot maand

VALKHOFF OVER DE GENESIS DER RECHTSSOCIOLOGIE

De Nederlandse rechtssociologische literatuur heeft geen grote omvang bereikt ondanks het feit, dat juristen en sociologen om strijd beweren, dat de rechtssociologie tot hun vakgebied behoort. Overigens is dit twistpunt niet de oorzaak van de schaarste aan publicaties. Veeleer moet deze elders gezocht worden, niet in het theoretische, doch in het praktische vlak. Wie rechtssociologische arbeid verrichten wil staat nu eenmaal voor de eis, dat hij zowel sociologisch als juridisch geschoold moet zijn en elke specialisering kost tijd. Zij houdt ook in, dat men gedwongen wordt andere vakwetenschappelijke arbeid geheel of gedeeltelijk te staken en niet ieder kan of wil dit offer brengen.